

Balio Sruogos atvirlaiškis Vandai Daugirdaitei, 1923-02-03, iš Miuncheno - į Berlyną

Šiandie jau sekmadienis, o nuo Tavęs laiškučio vis dar nėra.

V. Daugirdaitė
b / Thomas

Berlin, Charl.
Philippi str. 5

Šiandie jau sekmadienis, o nuo Tavęs laiškučio vis dar nėra. Ar vėl kas negero pasidarė? Vanduk! Žiūrėk. Šiandie gavau gerą laišką nuo Kiršos [1], aš jam[,] rodos[,] irgi gerą parašiau. Gal vėl bus gerai? Tik aš su broliene (kauniške) [2] laiškais baisiai susikolijau – turbūt aš jau Kaune pas brolių [3] nebeapsistosiu ir neužėisiu. Šiek tiek nesmagu, bet ji mane labai įžeidė. O tu[,] Vanduk, nepyk ant manęs – aš taip nenorėčiau, kad kas blogo vėl atsitiktų – aš taip nenorėčiau! Vanduk, juk aš dabar toks visas – visas Tavo, aš beveik kasnakt Tave sapnuoju ir tau taip gražiai dūmoju. Aš taip norėčiau, kad būt gera! Ir aš taip laukiu atsako, ką Tu manai apie Jeną [4]? Aš taip laukiu! Juk neužmirši manęs, Vanduk? – Bučiuoju tave labai, labai, tyliai – – Baliukas.

Mano „Geburtstaga“ [5] praleidau Gylio [6] ir Putino [7] kompanijoj, „Scholastinoj“ [8] – prie to paties stalo. Labai draugiškai kalbėjomės, ir buvo gana geras ūpas. O Tu, Vanduk, ką darei tą vakarą? [9]

KOMENTARAI

- [1] Faustas Kirša sveikino Balį Sruogą, sulaukusį dvidešimt septintojo gimtadienio: „Sruoga! // Kas su patim įvyko, kad palikai toks rūstus ir nukritai man ant galvos kaip Alpių uola?; bet aš palieku nenukautas, gal tik kiek sužeistas. Juk pats rašei, kad tarčiau nuomonę apie Tavo raštą [„Menininkai ir visuomenė“, plačiau žr. Balio Sruogos atvirlaiškis Vandai Daugirdaitei, iš Miuncheno – į Berlyną, 1923-01-08, in: *LLTI BR*, f. 53, b. 659_31, l. 1r] – ir parašiau, ką manau. Man rodos, rūstauji dėl to, kad esu ši tą pastebėjęs. Galbūt, jog pats greit rašei, greitai ir mintis išliejai. Man rodos, tos mintys galėjo ir kitaip išsilieti. Visa bėda, jog pats esi opus kritikuojamas, tuomet tą mastą mokėk ir kitiems pritaikinti. // Kuriam galui čia ekscelencijas klijuoji – man visai neaišku. // Nežinau, kurią dieną šventi savo vardo dieną, – tas ir nesvarbu, – bet užmegzdamas metinį mazgą priimk ir mano linkėjimus vyriškumui įtvirtinti su Horaciju ir „Franziskaner“. – // Baigi 27 metus – tai dar vaikas. // Aš, Dievui dėkui, panašias simfonijas labai senai atgiedojau su nuodėmėm ir išpažinčia – dėl to mums sunku kai kur susikalbėti. Ar manai, kad jau karstą prilipei? Apsirinki! Karstas toli, o mintys nuo šešėlių dar toliau. Tavo amžiuje problemos tik auga, bet nesisprendžia ir manierinis pesimizmas plaukų nuo galvos nenuvays. Tavo 27 m. rašau: // Esi žmogus, kur pilnatis aiškėja; / Ir smulkios dienos – ne draugai. / Tautos mintis iškeldinsi prieš vėją, / Tik laužk, jei auga Tau ragai. // Kaip Turčinskis eiles dar galiu parašyt, kitokių jau neberašau ir apskritai senai su mūza nebeturiu reikalo, nes studijuoju filosofiją. [...] Be ne tame žmogaus pašaukimas – rinktis, kuo būti. – Svarbu būti ir save chaose išvysti. [...] Aš nerandu tono, kuriuo galėčiau Tau rašyti, kad būtų draugiškai. // Kodėl taip Tau noris ekscelencijuoti – nesuprantu. Kaip nebuvo, taip ir dabar nėra jokios tavo atmainos – yra tik minties nusakymas, kaip ji randas šį momentą. // Manau, jog diplomatinių santykių nenutrauksi (Fausto Kiršos laiškas Baliui Sruogai, iš Berlyno – į Miuncheną, 1923-02-02, in: *LLTI BR*, f. 53, b. 761, l. 1r-v, 2r-v).

- [2] Bronė Jazbutytė-Sruogienė (1896–1950), Balio Sruogos vyriausiojo brolio Juozapo Sruogos žmona. Laiškai, liudijantys konfliktą, neišliko. Nesutarimas kilo dėl to, kad Balys Sruoga, viešėjęs pas bičiulį Juozą Urbšį Lietuvos pasiuntinybės Berlyne Konsuliniame skyriuje, neužėjo pas ten tuo laiku tarnavusius brolių ir brolienę. Toks laisvas, nepareigingas Balio Sruogos elgesys ir nedėmesingumas artimiesiems smarkiai juos papiktino.
- [3] Juozapas Sruoga (1886–1957), teisininkas, diplomatas. Balys Sruoga su broliu ir jo žmona, kurie buvo principingi, ižeidūs, bendravo šaltai, oficialiai, nelabai sutardavo dėl skirtingo būdo, interesų. Juozapas „buvo sausas, principo žmogus, [...] Balį traktavo kaip lengvabūdišką, nesubrendusį“ (Vandos Sruogienės laiškas Vladui Žukui, iš Čikagos – į Vilnių, 1980-04-30, in: *VUB RS*, f. 141, b. 319, l. 5–6r). „Tat ir santykiai be galo įtempti. [...] Nusibodo man jų pirkliškai beždžioniška ambicija!“ (Balio Sruogos laiškas Vandai Daugirdaitei, iš Miuncheno – į Berlyną, 1923-03-11, in: *LLTI BR*, f. 53, b. 482, l. 1r).
- [4] Vanda Daugirdaitė po 1923-01-10 Klaipėdos krašto sukilimo gavo pranešimą, kad mokytis toliau Berlyno universitete nebeleidžiama. Ji ieškojo galimybių toliau tęsti istorijos studijas kituose Vokietijos universitetuose Berlyne, Miunchene, Jenoje.
- [5] *Geburtstag vok* = gimtadienis. „Balys visad „švėsdavo“ savo gimimo dieną (antrą vasario). Su dr. [Antanu] Gyliu ir Putinu[-] Mykolaičiu [Vincu] studijuodamas Miunchene turėjo gan tolimus, oficialius santykius. Iš Gylio pasijuokdavo, vadindamas jį „dubeltavu daktaru“, nes jis Miunchene gavo medicinos ir filosofijos daktaro laipsnį, o buvo žmogus siauro akiračio, ne iš gabijų. Su Putinu Miunchene Balio santykiai buvo oficialūs, bet Balys Putiną visad gerbė, ilgai Kaune vėliau bendravo iš tolo, suartėjo tik paskutiniaisiais metais Vilnių, kai juos artino bendra nelaimė – bolševikų sprespauda – ir kai jie gyveno tuose pačiuose namuose Tauro gatvėje“ (Vandos Sruogienės pastaba).
- [6] Antanas Gylys (1894–1966), gydytojas psichiatras. 1917–1924 m. studijavo Miuncheno universitete. 1921 m. įgijo filosofijos daktaro laipsnį.
- [7] Vincas Mykolaitis-Putinas (1893–1967), rašytojas, vertėjas, nuo 1922 m. Miuncheno universitete studijavo literatūrologiją. Balio Sruoga ir Vincas Mykolaitis-Putinas Miunchene bendravo oficialiai, nebuvo artimi draugai: „Su Putinu kai susitinku – iš tolo labai žemai vienas kitam nusilenkiam ir praeinam pro šalį“ (Balio Sruogos laiškas Vandai Daugirdaitei, iš Miuncheno – į Berlyną, 1922-11-07, in: *LLTI BR*, f. 53, b. 481, l. 2v).
- [8] „Scholastika“ – nedidelė „Weinstube“ [vyninė] Miunchene, kur per Kalėdas 1921 m. visi trys su A[ibinu] Rimka labai linksmi laiką praleidom ir kur vėl lankėmės būdami Miunchene su studentų ekskursija 1928 m. (Vandos Sruogienės pastaba).
- [9] Teksto dalis, vertikaliai pridėta pirmojoje atvirlaiškio pusėje, po atvaizdu.